

ΚΡΙΤΙΚΗ

Μια σκηνή από τους «Θεατές».

«Θεατές» του Μ. Ποντίκα από το Θέατρο «Ένα»

ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Σκηνοθεσία: Τ. Αναστασίου
Σκηνικά - Κοστούμα: Τ. Παυλίδης
Μουσική: Χ. Φιλίππου
Παίζουν: Σ. Κωμοδρόμος, Ι. Σιαφάλλη, Θ. Σκαρλίγκας, Ν. Δαφιώτη.

Το Θέατρο «Ένα» πιστεύοντας, ότι οι σχέσεις του με τον Τύπο και κατ' επέκταση με το κοινό δεν ήταν αυτές που έπρεπε να ήταν και ότι έφταιγε γι' αυτό το γεγονός, ότι δεν είχε κατανοηθεί καλά η ιδιομορφία και η σημασία της προσφοράς του, οργάνωσε δημοσιογραφική παράσταση. Η συζήτηση, που ακολούθησε, άγγιξε μόνο μερικές πτυχές του στυλ του Μ. Ποντίκα και ό,τι αφορούσε την παράσταση — τις μεταφυσικές ιδέες του σκηνοθέτη Τ. Αναστασίου για το αρχέγονο δέος και τη λατρεία του θανάτου σαν αιτία της ύπαρξης του Ελληνισμού. Πολλά γράφτηκαν μετά απ' αυτή τη συνάντηση και όλα, όσα γράφτηκαν άρχιζαν με μπράβο και ευγε, που αφορούσαν περισσότερο την ιδέα της στενής επαφής με τον Τύπο, παρά την ουσία της παράστασης. Δεν ξέρω, αν το γεγονός, ότι οι δημοσιογράφοι ασχολήθηκαν μάλλον με τον εαυτό τους, με το τί είχε ο ένας πει και τί είχε απαντήσει ο άλλος, απογοήτευσε το «Ένα» ή το προτιμούσε έτσι. Λοιπόν, απ' εδώ και πέρα τέρμα στη παρεξήγηση μεταξύ του θεάτρου και του Τύπου; Εμένα όμως μου απόμειναν μερικές απορίες. Κι' επειδή πιστεύω, ότι όπως εκείνοι που κάνουν θέατρο, έτσι και οι άλλοι, που γράφουν για το θέατρο, κάνουν δημόσιο έλεγχο, η συζήτηση ερήμην του κοινού δεν είναι σωστή.

Κατ' αρχήν τι εννοούμε, όταν λέμε θέατρο «Ένα»; Δεν μιλώ για την ρευστότητα στη σύνθεση της ομάδας των ηθοποιών, αυτή η μάστιγα πάντα βασανίζει τα σχήματα του ελεύθερου θεάτρου. Γι' αυτό και τα ομαδικά πορτραίτα των ελεύθερων θιάσων δεν είναι παρά στιγμιαία φωτογραφία. Ομως τουλάχιστον για ένα διάστημα τα μέλη της ομάδας πρέπει ν' ανέβουν και να παραμείνουν σ' ένα αισθητικό, ιδεολογικό, κοσμοθεωρητικό βάθος και να γίνουν ομοιδέατες. Μα ο θιάσος του «Ένα» δε μένει ακίνητος για πολύ καιρό πάνω στο κοινό βάθος. Γίνονται οδυνηρές για το έργο αλλά γές στο βασικό ρόλο λίγες μόνο μέρες πριν από την πρεμιέρα. Δηλώνεις μιας από τους ηθοποιούς, που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα είναι πολύ αποθαρρυντικές για κείνους, που θα ήθελαν να δουν την σημερινή σύνθεση του «Ένα» σαν μια ομάδα με κοινό μέλλον. Εκτός απ' αυτό, αν κρίνουμε από το προηγούμενο ρεπερτόριο, το έργο του Ποντίκα είναι μια απρόοπτη επιλογή, η οποία αν δεν σημαίνει αλλαγή πορείας, τότε είναι δείγμα εκλεχτισμού. Οποιοι γράφει κριτική, αρέσκει να φαντάζεται ότι κά-νει διάλογο με τους καλλιτέχνες. Σ' αυτή

την περίπτωση όμως είναι δύσκολο να διακρίνεις τον συνομιλητή. Αλλάξαν τα πρόσωπα στο «Ένα» και το «Ένα» αλλάζει πρόσωπο. Ας συγκεντρωθούμε όμως στη συγκεκριμένη παράσταση.

Το έργο παράξενο στη δομή του. Η σχέση μεταξύ των δύο μερών του δεν είναι απλή. Το πρώτο μέρος φαίνεται μια ανεξάρτητη μινιατούρα, αλλά το τραγικό τέλος του ζευγαριού δεν είναι ταυτόχρονα και το τέλος της πρώτης ιστορίας. Το πραγματικό τέλος της ιστορικής περιπέτειας, την οποία αντιπροσωπεύει το πρώτο ζευγάρι, είναι σύμφωνα με την ιδέα του συγγραφέα το αδιέξοδο της ιδεολογικής και αισθηματικής εξέλιξης, που αντιπροσωπεύεται από το δεύτερο ζευγάρι. Η μοίρα των πρώτων είναι η προηγούμενη πορεία της γραμμής που τελειώνει σ' αυτό το αδιέξοδο. Οι δύο σκηνές, που συνυπάρχουν μέσα στο σκηνικό χρόνο, στην πραγματικότητα είναι δεμένες μεταξύ τους με διαχρονική αιτιατή σχέση. Αυτή είναι η λογική του κειμένου. Γενικά αυτή είναι και η λογική της παράστασης (παρά τις μετέπειτα εξηγήσεις του σκηνοθέτη — ίσα-ίσα αυτές ήταν, που δεν ήταν αισθητές στην παράσταση). Η ιδέα του συγγραφέα ήταν να δώσει τον γείτονα σαν παραμορφωμένο γέννημα των εθνικών εποχών και αμαρτιών, να δείξει την ανικανότητα την στειρότητα αυτής της συγκέντρωσης μορφής στο πεδίο των αισθημάτων και ιδεολογιών.

Μου φαίνεται ότι η χυμώδης ρεαλιστική μανιέρα του Θ. Σκαρλίγκου αλλοιώνει αυτή την ιδέα. Οτι η ερμηνεία αυτού του ήρωα σαν παρμένου άμεσα από τη ζωή, σαν ενσάρκωση της γλώσσας της αγοράς δεν είναι σωστή. Γενικά όλοι οι ήρωες των έργων του Ποντίκα είναι γραμμένοι με την μέθοδο της απόλυτης, υπερβολικής κριτικής, του υπερτονισμού των αρνητικών πλευρών των περιγραφόμενων χαρακτήρων και καταστάσεων. Ο Ποντίκας σάμπως κάνει τον διαχωρισμό των χρωμάτων και τις εικόνες του κόσμου και διαλέγει την πιο σκούρα διαφάνεια. Αυτό έπρεπε να κάνει τους ηθοποιούς της παράστασης να βάλουν άλλες νότες στο ρεαλιστικό τους παίξιμο.

Πρέπει οπωσδήποτε να σημειώσουμε τα πολύ ωραία σκηνικά του Τ. Παυλίδη. Δίνουν την αθλιότητα την μιζέρια του χώρου χρησιμοποιώντας παρόμοιο συγκεντρωτικό φακό μ' εκείνο του Ποντίκα. Φορτωμένη νόημα η διαφορά μεταξύ των δύο δωματίων, τόνα γεμάτο με τ' απομεινάρια μιας μακράς δυστυχισμένης ζωής, τ' άλλο άδειο, γυμνό, μια συμβολική διερεύνηση της τρύπας του θεατή.

Ο ρόλος της πρώτης Γυναίκας — καλύτερη μέχρι τώρα εμφάνιση της Ιωάννας Σιαφάλλη. Πολύ λεπτή δουλειά, δουλειά πάνω στις λεπτομέρειες του ρόλου, οι οποίες μαζεύονται σ' ένα ολοκληρωμένο σύνολο. Καταφέρνει να δώσει την σκηνή του θανάτου σαν τελετουργική χωρίς όμως να βγει έξω από το σχέδιο της μορφής που ενσαρκώνει.